

ZAKON O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O BESPLATNOJ PRAVNOJ POMOĆI

Član 1

U Zakonu o besplatnoj pravnoj pomoći („Službeni list CG“, broj 20/11), u članu 2 poslije riječi: „Ustavnim sudom Crne Gore“ stavlja se zarez, a riječ „i“ briše se, a poslije riječi: „vansudsko rješavanje sporova“ dodaju se riječi: „i u postupku pred javnim izvršiteljem“.

Član 2

Poslije člana 2 dodaje se novi član, koji glasi:

„Član 2a

Organi iz člana 2 ovog zakona pred kojima se vodi postupak dužni su da svakog učesnika u postupku pouče o pravu na besplatnu pravnu pomoć.“.

Član 3

U članu 7 stav 1 poslije tačke 3 dodaje se nova tačka, koja glasi:

„4) postupku izvršenja na osnovu vjerodostojne isprave.“

Član 4

U članu 12 stav 1 tačka 3 poslije riječi: „stalnim nastanjenjem“ dodaju se riječi: „odnosno stalnim boravkom“.

Član 5

U članu 13 tačka 1 riječi: „ili nekog drugog prava iz socijalne zaštite“ brišu se.

Tačka 3 mijenja se i glasi:

„3) lice sa invaliditetom;“.

U tački 4 poslije riječi: „zajednici“ dodaju se riječi: „odnosno žrtva nasilja u porodici iz Zakona o zaštiti od nasilja u porodici“.

Član 6

U članu 14 stav 1 poslije riječi: „u Crnoj Gori“ dodaju se riječi: „prema podacima organa uprave nadležnog za poslove statistike, u mjesecu koji prethodi mjesecu u kojem je podniet zahtjev za odobravanje besplatne pravne pomoći (u daljem tekstu: prosječna zarada).“

Član 7

Član 15 mijenja se i glasi:

„Imovinom, u smislu člana 14 stav 1 ovog zakona, ne smatraju se:

1) stan ili stambena zgrada u obimu do:

- jednosobnog stana za pojedinca,
- dvosobnog stana za porodicu sa dva ili tri člana,
- trosobnog stana za porodicu sa četiri ili više članova;

2) poljoprivredno zemljište, odnosno privredne šume u površini do:

- 20 ari za pojedinca,
- 30 ari za porodicu sa dva člana,
- 40 ari za porodicu sa tri člana,
- 50 ari za porodicu sa četiri člana,
- 60 ari za porodicu sa pet ili više članova;

3) drugo zemljište u površini do 2 ha, osim gradskog građevinskog zemljišta;

4) hartije od vrijednosti čija je tržišna vrijednost do jedne prosječne zarade.

5) putničko vozilo vrijednosti do četiri prosječne zarade koja se utvrđuje prema procjeni nadležnog poreskog organa.

- 6) predmeti koji su po propisima o izvršenju presuda u građanskim predmetima i obezbjeđenju potraživanja izuzeti od izvršenja;
- 7) imovina od koje se ostvaruju prihodi koji se, na osnovu ovog zakona, uzimaju u obzir prilikom utvrđivanja imovnog stanja podnosioca zahtjeva za besplatnu pravnu pomoć.“

Član 8

U članu 16 stav 1 tačka 6 riječi: „posebnim potrebama“ zamjenjuju se riječju „invaliditetom“.

Član 9

U članu 17 uvodna rečenica mijenja se i glasi:

„Besplatna pravna pomoć može se odobriti i licu čiji prihodi i prihodi članova porodice ne prelaze dvostruki iznos iz člana 14 stav 1 ovog zakona i čija imovina ne prelazi dvostruku vrijednost imovine iz člana 15 ovog zakona, ako su to lice i članovi njegove porodice:“.

Član 10

U članu 23 poslije riječi „žalbe,“ dodaju se riječi: „prigovora na rješenje o izvršenju“.

Član 11

Poslije člana 24 dodaje se novi član, koji glasi:

„Član 24a

Besplatna pravna pomoć u postupku pred javnim izvršiteljem podrazumijeva oslobađanje od troškova sastavljanja predloga za izvršenje i od plaćanja predujma troškova javnom izvršitelju.

Član 12

U članu 25 u stavu 2 poslije riječi „stranke“ dodaju se riječi: „u toku postupka“.

Član 13

U članu 30 u stavu 1 poslije riječi: „koji je“ stavlja se zarez i dodaju se riječi: „uz prethodnu saglasnost advokata,“.

Poslije stava 2 dodaju se dva nova stava, koji glase:

„Izuzetno, besplatnu pravnu pomoć mogu pružati i advokati mimo mjesne nadležnosti osnovnog suda, ukoliko za to postoje opravdane okolnosti koje moraju biti obrazložene.

Advokat može odbiti pružanje besplatne pravne pomoći u slučajevima propisanim zakonom kojim se uređuje advokatura.

Član 14

U članu 34 stav 2 tačka 5 riječi: „ili nekog drugog prava iz socijalne zaštite“ brišu se.

U stavu 3 riječi: „iz socijalne zaštite“ zamjenjuju se riječima: „materijalnog obezbjeđenja porodice“.

Član 15

U članu 42 poslije stava 3 dodaje se novi stav, koji glasi:

„Izuzetno od stava 1 ovog člana, odluku po zahtjevu u postupku za sastavljanje i zastupanje prigovora na rješenje o izvršenju nadležni organ donosi odmah.“

Član 16

U članu 47 poslije stava 3 dodaje se novi stav, koji glasi:

„Upravni spor u predmetima u kojima je odbijen zahtjev za besplatnu pravnu pomoć mora se okončati u roku od 15 dana.“

Član 17

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore“.

O B R A Z L O Ž E N J E

I USTAVNI OSNOV ZA DONOŠENJE ZAKONA

Ustavni osnov za donošenje Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći sadržan je u odredbi člana 16 stav 5 Ustava Crne Gore kojom je propisano da se zakonom u skladu sa Ustavom uređuju i druga pitanja od interesa za Crnu Goru.

II RAZLOZI ZA DONOŠENJE ZAKONA

Zakon o besplatnoj pravnoj pomoći je stupio na snagu 15. aprila 2011. godine, a počeo je da se primjenjuje 1. januara 2012. godine. Usvajanje ovog zakona predstavljalo je pravni odgovor na obaveze sadržane u Ustavu Crne Gore i Evropskoj konvenciji o ljudskim pravima i slobodama, ali i na obavezu implementacije pravnih standarda razvijenih u okviru prava Evropske unije. Zakon je usvojen sa ciljem da se licima koja prema svom imovnom stanju nijesu u mogućnosti da ostvare pravo na sudsku zaštitu bez štete po nužno izdržavanje sebe i svoje porodice, obezbijedi besplatna pravna pomoć radi ostvarivanja prava na pravično suđenje i jednak pristup sudu, u skladu sa međunarodnim standardima.

Zakonom su uređena pitanja uslova i načina ostvarivanja prava na besplatnu pravnu pomoć; načela vršenja poslova pravne pomoći; postupak odobravanja besplatne pravne pomoći; način ostvarivanja besplatne pravne pomoći u sporovima sa elementima inostranosti; način vođenja evidencija; finansiranje djelatnosti i naknada za pružene usluge; te nadzor nad pružanjem besplatne pravne pomoći i nadzor nad primjenom zakona.

Za odobravanje besplatne pravne pomoći nadležni su osnovni sudovi odnosno službe za besplatnu pravnu pomoć. Službe su počele sa radom u svim sudovima od 1.1.2012. godine. Besplatnu pravnu pomoć pružaju advokati po redosljedu sa spiska Advokatske komore koji je sastavljen prema mjesnoj nadležnosti osnovnih sudova.

Dosadašnja primjena Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći ukazala je na postojanje određenih nedostataka koje je neophodno otkloniti kako bi se osigurao efikasan i djelotvoran pristup pravdi, i to:

- postoje potrebe unapređenja imovinskih kriterijuma za ostvarivanje prava na besplatnu pravnu pomoć, u pogledu imovinskih cenzusa određenih zakonom u cilju usaglašavanja sa promjenama Zakona o socijalnoj i dječijoj zaštiti i stanjem na tržištu hartija od vrijednosti (razlika između nominalne i stvarne vrijednosti akcija i vaučera);

- zakon ne sadrži jasno određene kriterijume po kojima advokat može uskratiti pravnu pomoć, već se sistem u tom smislu oslanja na interne procedure Advokatske komore;

- početak rada javnih izvršitelja što uslovljava da se besplatna pravna pomoć obezbijedi i u postupku izvršenja na osnovu izvršene istprave koji sporovdi javni izvršitelj.

Važnost ovog pitanja prepoznata je i u Akcionom planu za pregovaračko poglavlje 23, kao i Strategijom reforme pravoda 2014.-2018. godine, gdje je upravo u okviru strateškog cilja „jačanje dostupnosti, transparentnosti i javnog povjerenja u pravosuđe“, kao jedna od strateških smjernica, predviđeno razvijanje i unapređenje sistema besplatne pravne pomoći.

U cilju otklanjanja navedenih nedostataka, Programom rada Vlade za 2014. godinu, predviđena je obaveza izrade Predloga zakona o izmjenama i dopunama Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći, sa zadatkom da se izmijeni zakon u dijelu imovinskih kriterijuma koji su propisani kao osnov za ostvarivanje prava na besplatnu pravnu pomoć, i otkone drugi uočeni nedostaci.

III USAGLAŠENOST SA PRAVNOM TEKOVINOM EVROPSKE UNIJE I POTVRĐENIM MEĐUNARODNIM KONVENCIJAMA

U ovoj fazi izrade zakona nije vršena procjena usaglašenosti zakona sa sa evropskim zakonodavstvom i potvrđenim međunarodnim konvencijama jer je usaglašavanje izvršeno u fazi usvajanja Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći, a u međuvremeno nije bilo usvajanja novog zakonodavstva EU kojim se uređuje pitanje besplatne pravne pomoći.

IV OBJAŠNJENJE OSNOVNIH PRAVNIH INSTITUTA

Članom 1 Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći mijenja se važeći član 2 zakona, na način što se omogućava ostvarivanje besplatne pravne pomoći i u postupku pred javnim izvršiteljem.

Članom 2 uvodi se obaveza organa pred kojim se vodi postupak da svakog učesnika u postupku pouči o pravu na besplatnu pravnu pomoć.

Član 3 predviđa novi osnov isključenja pružanja besplatne pravne pomoći. Naime, besplatna pravna pomoć neće biti obezbijedena ni u postupku izvršenja na osnovu vjerodostojne isprave.

Članom 4 vrši se terminološko usaglašavanje u članu 12 sa pojmom stalnog boravka u skladu sa Zakonom o strancima.

Članom 5 vrši se terminološko usaglašavanje u članu 13 sa pojmovima materijalnog obezbjeđenja porodice i lica sa invaliditetom, u skladu sa posebnim zakonima (Zakonom o socijalnoj i dječjoj zaštiti i Zakonom o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju lica sa invaliditetom). Takođe, izmjena je izvršena i u dijelu da se žrtvama nasilja u porodici iz Zakona o zaštiti od nasilja u porodici sada omogućava da budu prepoznati kao privilegovani korisnici prava na besplatnu pravnu pomoć, na isti način kao i žrtvama krivičnog djela nasilje u porodici ili porodičnoj zajednici i trgovina ljudima.

Članom 6 dopunjen je član 14 zakona u pogledu osnova za procjenu imovnog stanja, na način što se kao osnov za procjenu imovnog stanja uzima prosječna zarada u mjesecu koji prethodi mjesecu u kojem je podnijet zahtjev za odobravanje besplatne pravne pomoći.

Članom 7 izvršena je izmjena člana 15 kojim su propisani imovinski kriterijumi kao osnov za ostvarivanje prava na besplatnu pravnu pomoć. Naime, imovinski census koji je propisan Zakonom o besplatnoj pravnoj pomoći zasnovan je na kriterijumima iz ranije važećeg Zakona o socijalnoj zaštiti, pa je sada izvršeno usaglašavanje sa novim Zakonom o dječjoj i socijalnoj zaštiti, koji je usvojen u junu 2013. godine. Izmijenjeni su imovinski kriterijumi koji se odnose na stambeni prostor, poljoprivredno zemljište odnosno privredne šume, drugo zemljište, hartije od vrijednosti, putničko vozilo, predmete koji su izuzeti od izvršenja, imovina od koje se ostvaruju prihodi.

Članom 8 izvršeno je terminološko usaglašavanje.

U članu 9 koji se odnosi na odobravanje besplatne pravne pomoći iz razloga pravičnosti (član 17 zakona), proširuje se krug lica koji mogu ostvariti pravo na besplatnu pravnu pomoć, tako što će se besplatna pravna pomoć omogućiti i licu čija imovina ne prelazi dvostruku vrijednost imovine iz člana 15 ovog zakona.

Članom 10 u vrste radnji koje podrazumijeva sastavljanje pismena uvodi se i sastavljanje prigovora na rješenje o izvršenju.

Članom 11 precizira se način ostvarivanja besplatne pravne pomoći pred javnim izvršiteljem, pa besplatna pravna pomoć u postupku pred javnim izvršiteljem podrazumijeva oslobađanje od troškova sastavljanja predloga za izvršenje i od plaćanja predujma troškova javnom izvršitelju.

Članom 12 predviđena je dopuna stava 2 u dijelu preciziranja da se besplatna pravna pomoć ne može odobriti za pokrivanje troškova protivne stranke u toku postupka.

Članom 13 unaprijeđen je član 30 zakona, na način što su sada jasno propisani kriterijumi po kojima advokat može uskratiti pravnu pomoć. Advokat može odbiti pružanje besplatne pravne pomoći sa slučajevima propisanim Zakonom o advokaturi, Statutom Advokatke komore i Kodeksom profesionalne etike advokata. Spisak Advokatske komore sastavljaće se uz prethodnu saglasnost advokata, a izuzetno besplatnu pravnu pomoć mogu pružati i advokati mimo mjesne nadležnosti osnovnog suda, ukoliko za to postoje opravdane okolnosti koje moraju biti obrazložene.

Članom 14 izvršeno je terminološko usaglašavanje.

Članom 15 unapređuju se odredbe člana 42 i omogućava se da se hitnost postupka odobravanja besplatne pravne pomoći ne vezuje samo za prekluzivno vršenje prava, već da u posebnim slučajevima hitnost postupka bude determinisana i prirodom postupka, odnosno pravnog odnosa koje je predmet postupka. Zato se u članu 42 propisuje obaveza nadležnog organa koji odobrava besplatnu pravnu pomoć da odmah odluči o zahtjevu, u postupku povodom prigovora na rješenje o izvršenju.

Članom 16 propisuje se rok za odlučivanje protiv odluka kojima je odbijen zahtjev za besplatnu pravnu pomoć. Predviđeno je da se upravni spor u predmetima u kojima je odbijen zahtjev za besplatnu pravnu pomoć mora okončati u roku od 15 dana.

V PROCJENA FINANSIJSKIH SREDSTAVA ZA SPROVOĐENJE ZAKONA

Predlog zakona ne predviđa obezbjeđivanje dodatnih sredstava u budžetu.